

სკოპინგის დასკვნა N 5

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: მდინარე დევაშზე 5,45 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის „დევაში ჰესის“ მშენებლობა და ექსპლუატაცია;

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „იუნაითიდ ფაუერ ენერჯი“;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ლენტეხის მუნიციპალიტეტი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 21.02.2023;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „GN. Corporation“;

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოში შპს „იუნაითიდ ფაუერ ენერჯის“ მიერ წარმოდგენილია ლენტეხის მუნიციპალიტეტში, მდინარე დევაშზე 5,45 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის „დევაში ჰესის“ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

დაგეგმილი საქმიანობა ითვალისწინებს ლენტეხის მუნიციპალიტეტის, დაბა ლენტეხში ბუნებრივ ჩამონადენზე მომუშავე, დერივაციული ტიპის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობასა და ექსპლუატაციას. ჰესის ინფრასტრუქტურა მოეწყობა მდ. დევაშის ხეობაში, ზღვის დონიდან 745-995 მ ნიშნულებს შორის. წარმოდგენილი shp ფაილების მიხედვით, ჰესის საპროექტო დერეფნის მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X-310758.96, Y-4737925.77 - სათავე კვანძი; X-313800.41, Y-4738266.40 - ძალური კვანძი. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ჰესის ინფრასტრუქტურიდან (სააგრეგატო შენობა) უახლოესი დასახლებული პუნქტი (დაბა ლენტეხი) მდებარეობს 1 კმ-ის დაშორებით.

საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურის (დევაში ჰესის) დადგმული სიმძლავრე იქნება - 5,45 მგვტ, ჰესის მიერ მდინარიდან ასაღები წყლის მაქსიმალური საანგარიშო ხარჯი - 2,8 მ³/წმ, ეკოლოგიური ხარჯი - 0,23 მ³/წმ (მდ. დევაშის მრავალწლიანი საშუალო ხარჯის 10%). ჰესი წლიურად გამოიმუშავეს დაახლოებით 26,77 გვტ-სთ ელექტროენერგიას. საპროექტო ჰესის ძირითადი შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტები იქნება: სათავე კვანძი, სადაწნეო-სადერივაციო მილსადენი და ძალური კვანძი.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობის ალტერნატიული ვარიანტების ანალიზის შესახებ, მათ შორის, განხილულია საპროექტო ჰესის ტიპის ალტერნატივები, ინფრასტრუქტურის ადგილმდებარეობის ალტერნატივები, სამშენებლო ბანაკებისა და სანაყაროების განთავსების ალტერნატივები და არაქმედების (ნულოვანი) ალტერნატივა. ჰიდროტექნიკური ნაგებობების განლაგების დერეფნის შერჩევასა და გავალისწინებულ იქნა გარემოსდაცვითი, რელიეფური, საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები, ასევე კერძო საკუთრებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემცირების საკითხები. სკოპინგის ანგარიშში განხილულია მდ. დევაშის ჩამონადენთან ერთად, მდ. ხელედულას ჩამონადენის გამოყენების ალტერნატივა, თუმცა, აღნიშნული

ალტერნატივა უარყოფილ იქნა სხვადასხვა ფაქტორების, მათ შორის შერჩეულ ალტერნატივასთან შედარებით, გეოლოგიურ, ჰიდროგეოლოგიურ, სოციალურ და ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების გათვალისწინებით. ალტერნატივების ანალიზის შედეგად, გარემოსდაცვითი, ტექნიკური და სოციალური საკითხების გათვალისწინებით, უპირატესობა მიენიჭა ჰიდროტექნიკური ნაგებობების მდ. დევაშის ხეობაში განთავსებას, დასახლებული პუნქტიდან 1 კმ-ის დაშორებით. საპროექტო ჰესის სათავე კვანძის მშენებლობისთვის შერჩეულია ზღვის დონიდან 995 მ ნიშნული, ხოლო სააგრეგატო შენობისთვის - 745 მ.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის სათავე კვანძის მოწყობა დაგეგმილია მდ. დევაშზე ზღვის დონიდან 995 მ ნიშნულზე. სათავე კვანძის განთავსების მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X-310758.96, Y-4737925.77. სათავე კვანძის შემადგენლობაში იქნება: წყალსაგდები დამბა (სიმაღლე - 4 მ; სიგანე - 5,2; სიგრძე - 16 მ); წყალმიმღები, რომელიც მდინარიდან აღებულ წყალს მიაწვდის სალექარს და სადაწნეო სისტემას; სალექარი (0,3 მმ-ზე მეტი დიამეტრის მქონე ნაწილაკების დალექვისთვის; სიგრძე - 25 მ, სიგანე - 6 მ) და 50 მ სიგრძის თევზსავალი, რომელიც აღჭურვილი იქნება 25 აუზით (თითოეულის სიგანით 1,5 მ, სიგრძით 1,5 მ, სიღრმით - 0,9 მ). სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სათავე კვანძთან შეიქმნება მცირე ზომის შეგუბება, რომლის სარკის ზედაპირის ფართობი არ გასცდება ბუნებრივ პირობებში მდინარის კალაპოტის მაქსიმალური დატბორვის ზონებს.

საპროექტო ჰესის სათავე კვანძის წყალმიმღებისა და სალექარის გავლის შემდეგ მდინარიდან აღებული წყალი გადავა სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენში, რომლის დერეფანი გაივლის მონაცვლეობით, მდ. დევაშის მარჯვენა და მარცხენა ნაპირებზე. მილსადენის სიგრძე იქნება 3700 მ, დიამეტრი - 1220 მმ. მილსადენი განთავსდება 3,4 მ სიღრმის ტრანშეაში. **გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იქნეს განხილული მილსადენით მდინარისა და ხეობის გადაკვეთების შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი ტექნიკური და საინჟინრო გადაწყვეტების მითითებით.**

სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენიდან წყალი მიეწოდება ძალურ კვანძს, რომლის შემადგენლობაში იქნება ჰესის სააგრეგატო შენობა და წყალგამყვანი არხი. shp ფაილების მიხედვით, ჰესის სააგრეგატო შენობის განთავსების ტერიტორიის მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X-313800.41, Y-4738266.40. ჰესის შენობაში (ზომები - 21.0 x 12.5 მ) დამონტაჟდება 2 ჰიდროაგრეგატი (ტურბინა), რომელთა ჯამური სიმძლავრე იქნება 5,45 მგვტ. შენობა აღჭურვილი იქნება ჰიდროაგრეგატების კონტროლის სისტემით. ჰიდროაგრეგატების მიერ გამოყენებული წყალი 50 მ სიგრძის წყალგამყვანი არხის საშუალებით ჩაშვებული იქნება მდინარის კალაპოტში. წყალგამყვანი არხის საშუალო სიგანე იქნება 7 მ; სიმაღლე - 3,5 მ. წყლის სიღრმე 1,1-1,2 მ; წყლის ნაკადის სიჩქარე - 2 მ³/წმ-მდე.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯის ელექტროსისტემის ქსელში ჩართვა გათვალისწინებულია 40-50 მ სიგრძის 35 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზის (გამოყენებული იქნება AC-95 ტიპის ფოლად-ალუმინის სადენი) საშუალებით. საპროექტო ეგზ დაერთებული იქნება არსებულ 35 კვ ძაბვის „ლენტეხი-ცაგერის“ ელექტროგადამცემ ხაზთან, რომელიც მდებარეობს საპროექტო ჰესის

ძალური კვანძიდან დაახლოებით 50 მეტრის დაშორებით. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ეგხ-ის გაყვანა მოხდება დამოუკიდებელი პროექტის სახით. **გზშ-ის ეტაპზე მნიშვნელოვანია სათანადოდ იქნეს დასაბუთებული ეგხ-ის დამოუკიდებელი პროექტით გაყვანის გადაწყვეტილება.**

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო სააგრეგატო შენობის განთავსების ტერიტორიამდე გადაადგილებისთვის გამოყენებულ იქნება შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის „ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერი-ლენტეხი-ლასდილის (შ-15)“ საავტომობილო გზა, რომლის საშუალებით მოხდება ჰესის ჰიდროაგრეგატების და სხვა დანადგარების ტრანსპორტირება საპროექტო ტერიტორიამდე. პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია ახალი გზის მშენებლობა (სიგრძე - 3,7 მ, სიგანე - 5-6მ) სადაწნეო მილსადენის დერეფნის გასწვრივ, რომელიც გამოყენებული იქნება სადაწნეო მილსადენის მოწყობისას და ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდში.

წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობაა 24 თვე. მშენებლობის ეტაპზე დაგეგმილია დაახლოებით 80 ადამიანის დასაქმება. პროექტის ფარგლებში სამშენებლო ბანაკის მოწყობისთვის მოიაზრება ორი ტერიტორია. პირველი - ძალური კვანძის სამხრეთით, GPS კოორდინატები: X – 313809; Y – 4738101, მეორე - სათავე კვანძის ჩრდილოეთით, GPS კოორდინატები: X – 313870; Y – 4738375. სამშენებლო ბანაკებზე გათვალისწინებულია საწყობების, მექანიკური საამქროს, საოფისე კოტეჯების, საწვავისა და წყლის რეზერვუარების, ასევე ღია ავტოსადგომის მოწყობა. დოკუმენტის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე შესაძლებელია მოეწყოს ბეტონის კვანძი 30 მ³/სთ წარმადობით.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, საპროექტო დერეფანში (ძირითადად მილსადენის დერეფანში) ამოღებული იქნება ჯამურად დაახლოებით 50 000 მ³ მოცულობის კლდოვანი და არაკლდოვანი გრუნტი, საიდანაც გამონამუშევარი ფუჭი ქანების სავარაუდო მოცულობაა 12 000 მ³. ფუჭი ქანების რაოდენობის გათვალისწინებით, სანაყაროებისთვის საკმარისი იქნება 0,6 ჰა ფართობი (ნაყარის საშუალო სიმაღლე - 2 მ) გამოყენება. პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ორი სანაყაროს მოწყობა. სანაყაროების განთავსებისთვის შერჩეულია სამი სავარაუდო ტერიტორია, საიდანაც ორის გამოყენება მოხდება სანაყაროებისთვის. წარმოდგენილი ინფორმაციით, სანაყაროების სავარაუდო ტერიტორიების შერჩევა მოხდა შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით: მცენარეული და ნიადაგოვანი საფარის სიმწირე, სახელმწიფო კუთვნილება (სატყეოს გარდა), მოსახლეობიდან დაშორება, სტაბილური გეოლოგიური გარემო და ხელსაყრელი რელიეფი. სანაყაროების მოწყობისთვის შერჩეული I ტერიტორია მდებარეობს მდ. დევაშის მარჯვენა სანაპიროზე, სააგრეგატო შენობიდან დაახლოებით 800 მ მანძილის დაშორებით, GPS კოორდინატები: X – 312912; Y – 4737921; II ტერიტორია მდებარეობს (I ტერიტორიის მიმდებარედ) მდ. დევაშის მარჯვენა სანაპიროზე, GPS კოორდინატები: X – 312912; Y – 4737921; III ტერიტორია მდებარეობს მდ. დევაშის მარცხენა სანაპიროზე, სააგრეგატო შენობიდან დაახლოებით 400 მ მანძილის დაშორებით. GPS კოორდინატები: X – 313414; Y – 4738074. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სანაყაროების ადგილმდებარეობისა და ფართობების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია წარმოდგენილი იქნება გზშ-ის ეტაპზე.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში წყლის გამოყენებისა და ჩამდინარე წყლების შესახებ. მშენებლობის ეტაპზე სამშენებლო ბანაკის სასმელი წყლით მომარაგება მოხდება ავტოცისტერნებით, რისთვისაც ბანაკის ტერიტორიაზე მოეწყობა წყლის სამარაგო რეზერვუარები. სამეურნეო მიზნით, მათ შორის ბეტონის კვანძისთვის (მოწყობის შემთხვევაში) წყლის აღება მოხდება ზედაპირული წყლის ობიექტიდან. ჰესის ექსპლუატაციის ეტაპზე, სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებისთვის გამოყენებული იქნება ადგილობრივი წყაროს წყლები ან ჰესის შენობის მიმდებარედ გაყვანილი იქნება ჭაბურღილი. საჭიროების შემთხვევაში ჰესის შენობაში მოხდება წყლის სამარაგო რეზერვუარის მოწყობა.

წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, სამეურნეო-ფეკალური ჩამდინარე წყლების მართვის მიზნით, განიხილება 10 მ³ ტევადობის საასენიზაციო ორმოების მოწყობა, რომელიც პერიოდულად დაიცლება შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციის მიერ. იმ შემთხვევაში, თუ ჩამდინარე წყლების ჩაშვება მოხდება ზედაპირული წყლის ობიექტში, გათვალისწინებული იქნება გამწმენდი ნაგებობის მოწყობა და წარმოდგენილი იქნება ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების (ზდჩ) ნორმების პროექტი. **გზშ-ის ეტაპზე წარმოდგენილი უნდა იქნეს დაზუსტებული ინფორმაცია მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხების შესახებ.**

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამშენებლო ბანაკში წყალი გამოყენებული იქნება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით, ბეტონის საწარმოს ფუნქციონირებისთვის (მოწყობის შემთხვევაში), პერიოდული მორწყვისთვის და ხანძარსაწინააღმდეგო მიზნებისთვის. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, მშენებლობის ეტაპზე ბანაკ(ებ)ის სასმელი წყლით მომარაგება მოხდება ავტოცისტერნების მეშვეობით ან გამოყენებული იქნება ბუტილირებული წყალი. სამეურნეო დანიშნულებით წყლის აღება მოხდება მდ. ცხენისწყლიდან ან მდ. დევაშიდან. ექსპლუატაციის ეტაპზე ჰესის სასმელ-სამეურნეო დანიშნულების წყალმომარაგება მოხდება ადგილობრივი წყაროს წყლებით ან სააგრეგატო შენობის მიმდებარედ გაყვანილი იქნება ჭაბურღილი. მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე სამეურნეო-ფეკალური წყლების მართვისთვის გათვალისწინებულია 10 მ³ ტევადობის საასენიზაციო ორმოს მოწყობა.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ზოგადი ინფორმაცია გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეებისა და იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებული იქნება გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო დერეფანში შეინიშნება, როგორც ღვარცოფული მოვლენები, ასევე მცირე ზომის მეწყრული პროცესები, ქვათაცვენა და მდინარის გვერდითი ეროზია. მიუხედავად ამისა, დოკუმენტის მიხედვით, წინასწარი კვლევებზე დაყრდნობით უშუალოდ „დევაში ჰესის“ დერეფანში არ გამოვლენილა ისეთი მასშტაბის გეოდინამიკური პროცესების განვითარების ნიშნები, რამაც შეიძლება ხელი შეუშალოს ჰესის მშენებლობას და ექსპლუატაციას. მდინარის კალაპოტში

გათვალისწინებული ნაგებობების მშენებლობისთვის დეტალური კვლევების ჩატარების შედეგად, შეირჩევა ღვარცოფული მოვლენების თვალსაზრისით ნაკლები რისკების მქონე პერიოდი, ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე მძლავრი ნაკადების მოსვლის შემდგომ ღვარცოფული მასის წყალმიღებთან დაგროვების შემთხვევაში, სამშენებლო მანქანების საშუალებით მოხდება ნაგებობის ზედა ბიეფების გაწმენდა. დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ ღვარცოფულმა ნაკადმა შესაძლოა გამოიწვიოს სადაწნეო მილსადენის დაზიანება, რომლის პრევენციის მიზნით, სენსიტიურ უბნებში განიხილება სადაწნეო მილსადენის ბეტონის გარსაცმში განთავსება. დოკუმენტში ასევე აღნიშნულია, რომ მშენებლობის ეტაპზე სამშენებლო ტექნიკის გამოყენებამ, მიწის სამუშაოებმა (განსაკუთრებით მილსადენის დერეფანში ფერდობებზე თაროების მოწყობამ) შეიძლება გამოიწვიოს გრავიტაციული პროცესების განვითარება. აღნიშნული მოვლენების/პროცესების პრევენციისა და შერბილების მიზნით, მგრძობიარე უბნების გავლენის ზონაში გათვალისწინებულია შესაბამისი პრევენციული და შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება, მათ შორის: ეროზიისგან დაცვის მიზნით მილსადენის დერეფნის ცალკეულ მონაკვეთებზე, მდინარის მხარეს მოეწყობა ნაპირდამცავი ნაგებობები (ბეტონის კედლები ან შედარებით ფართო ადგილებში ყუთის ფორმის გაბიონები).

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, წინასწარი მონაცემებით მდ. დევაშის ზედა დინებებში (სათავე კვანძი) წარმოდგენილია მდინარის კალმახი (*Salmo labrax*), ხოლო ქვედა დინებაში (ძალური კვანძი), მდ. ცხენისწყლის შესართავთან ფიქსირდება კოლხური წვერა (*Barbus tauricus rionica*), ლორჯო (*Neogobius fluviatilis*) და ნაფოტა (*Rutilus rutilus*). მალალი ალბათობით ნაფოტა იდენტიფიცირებულია არასწორად და მდინარეში მოზინადრე სახეობა სავარაუდოდ უნდა იყოს მარდულა (ფრიტა *Alburnoides fasciatus*). აღნიშნული საკითხი დაზუსტებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების შედეგად წყლის გარემოზე და იქთიოფაუნაზე მოსალოდნელი ზემოქმედება დაკავშირებული იქნება მდინარის დაბინძურებასთან და ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილებასთან. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, მშენებლობის ეტაპზე წყლის გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების ძირითად შემარბილებელ ღონისძიებას წარმოადგენს - სათავე კვანძის სამშენებლო უბნიდან წყლის დროებითი დერივაციის მოწყობა, ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე თევზსავალის გამოყენება და მუდმივი ეკოლოგიური ხარჯის (0,23 მ3/წმ) გატარება. მიუხედავად იმისა, რომ იგეგმება სათავე ნაგებობისთვის მცირე სიმაღლის დამბისა და ხელსაყრელი (საფეხურებიანი) თევზსავალის მოწყობა, ასევე გასათვალისწინებელია თევზამრედი ნაგებობის მშენებლობაც, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს იქთიოფაუნაზე ჰესის უარყოფით ზემოქმედებას. აღნიშნული საკითხის გათვალისწინების შესახებ ინფორმაცია ასახული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში.

დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ ლიტერატურული წყაროების და საკვლევ არეალში წარსულში ჩატარებული კვლევების შედეგების საფუძველზე პროექტის ზემოქმედების არეალში ან მის მახლობლად შესაძლებელია შემდეგი მუშაობების არსებობა: კავკასიური ბიგა (*Sorex caucasicus*), გრძელკუდა კბილთეთრა (*Crocidura gualdenstaedtii*), თხუნელა (*Talpa sp*), რადეს ბიგა (*Sorex raddei*), შელკოვნიკოვის (კავკასიური) წყლის ბიგა

(*Neomys teres*), ჩვეულებრივი ციცივი (*Sciurus vulgaris*), მგელი (*Canis lupus*), მელა *Vilpes vilpes*, მურა დათვი (*Ursus arctos*), წავი (*Lutra lutra*), მაჩვი (*Meles meles*) ტყის კატა (*Felis silvestris*), ტყის თაგვი (*Sylvaeus sp*), დედოფალა (*Mustela nivalis*), კვერნა (*Martes sp*), იშვიათად ხეობებში შემოდის შველი (*Capreolus capreolus*). ხელფრთიანებიდან ტერიტორიაზე შესაძლოა არსებობდეს: ჯუჯა ღამორი (*Pipistrellus pipistrellus*), მეგვიანე ღამურა (*Eptesicus serotinus*) და ჩვეულებრივი ღამურა (*Vespertilio murinus*). ამფიბიებიდან და ქვეწარმავლებიდან - ქართული ხვლიკი (*Darevskia rudis*) და ართვინის ხვლიკი (*Darevskia derjugini*), ბოხმეჭა (*Anguillis fragilis*), ჩვეულებრივი ანკარა (*Natrix natrix*) და სპილენძა (*Coronella austriaca*). და კავკასიური გველგესლა (*Vipera kaznakovi*). მწვანე გომბემო (*Bufo viridis*), ტბის ბაყაყი (*Rana ridibunda*) და მცირეაზიური ბაყაყი (*Rana macrocnemis*), მცირეაზიური ტრიტონი (*Ommatotriton vittatus*), ვასაკა (*Hyla arborea*) და კავკასიური გომბემო (*Bufo verrucosissimus*). ფრინველებიდან ტერიტორიაზე ძირითადად ბინადრობენ მცირე ზომის არამტაცებელი ფრინველები: როგორცაა, შაშვი (*Turdus merula*), ჩვ. ცოცია (*Sitta europaea*), სკვინჩა (*Fringilla coelebs*), ჩიტბატონა (*Carduelis carduelis*), სტვენია (*Pyrrhula pyrrhula*), მთის გრატა (*Emberiza cia*) და სხვა. გზშ-ის ეტაპზე დეტალურად უნდა იქნეს განხილული ფაუნის წარმომადგენლებზე მოსალოდნელი ზემოქმედება, მათ შორის წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე ზემოქმედება, სათანადო შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ტერიტორია არ მდებარეობს დაცული ტერიტორიების და ზურმუხტის ქსელის საზღვრებში. პროექტის განხორციელება დაგეგმილია სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე. სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მონაცემებით, საპროექტო ჰესის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის, მთლიანი ფართობიდან (34873 კვ.მ პოლიგონური shp-ფაილები) 2916 კვ.მ წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეს. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია სპეციალური ტყით სარგებლობის უფლების მოპოვება, რისთვისაც საპროექტო დერეფანში ჩატარდება ხე-მცენარეული საფარის დეტალური კვლევა.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის პირდაპირი ზემოქმედების ქვეშ ძირითადად ექცევა მეჩხერი ტყის ტიპის ჰაბიტატი. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ხე-მცენარეების ძირითადი სახეობებია: აღმოსავლური ნაძვი (*Picea orientalis*) და ჩვეულებრივი მურყანი (*Alnus barbata*). წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, წინასწარი კვლევების ეტაპზე ზემოქმედებას დაქვემდებარებულ ტერიტორიებზე წითელი ნუსხით დაცული სახეობები არ გამოვლენილა, თუმცა გზშ-ის ეტაპზე დეტალური კვლევების ჩატარებისას სავარაუდოა გამოვლინდეს ჩვეულებრივი წაბლი (*Castanea sativa*).

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სააგენტომ უზრუნველყო დაგეგმილი საქმიანობის სკოპინგის ანგარიშის და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სააგენტოს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ხოლო სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის რეგიონული წარმომადგენლების მიერ, საჯარო განხილვის შესახებ განცხადებები განთავსდა საქმიანობის განხორციელების სიახლოვეს, ინფორმაციის

გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებზე. ამასთან, ინფორმაცია განთავსდა სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ვებგვერდზე და გადაიგზავნა ცენტრის გამომწერებთან ელ. ფოსტის მეშვეობით. საჯარო განხილვის ჩატარების შესახებ ინფორმაცია, ასევე გამოქვეყნდა გაზეთში. დაგეგმილი საქმიანობის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2023 წლის 16 მარტს, ლენტეხის მუნიციპალიტეტში, დაბა ლენტეხის ადმინისტრაციული ერთეულის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის, შპს „იუნაითიდ ფაუერ ენერჯის“ და საკონსულტაციო ორგანიზაციის შპს „GN Corporation“-ის წარმომადგენლები, ასევე ადგილობრივი მოსახლეობა. საჯარო განხილვაზე დამსწრე პირთა მხრიდან ძირითადად ყურადღება დაეთმო სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებს. საჯარო განხილვაზე დაფიქსირებული საკითხები და შესაბამისი პასუხები/განმარტებები აისახა საჯარო განხილვის ოქმში. სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვის დასრულების შემდგომ, სააგენტოს წარმომადგენლების მიერ, მოხდა საპროექტო ტერიტორიის ადგილზე დათვალიერება.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები სააგენტოში არ წარმოდგენილა.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად სააგენტოს მიერ იდენტიფიცირებული იქნა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროები, სახეები და ობიექტები. ამასთან, განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, ასევე გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების საკითხები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი:

1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
- 2.1 გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
3. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. გზშ-ის ანგარიშში, ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის საჭიროების დასაბუთება (გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონის საფუძველზე);
- გარემოს დაცვის მიზნით შემოთავაზებული გონივრული ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი დასაბუთებით. მათ შორის უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის, ტექნოლოგიური ალტერნატივების, ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების (სათავე ნაგებობა, სადაწნეო/სადერივაციო მილსადენი, ჰესის შენობა), სანაყაროების განთავსების, მისასვლელი გზების ალტერნატივების ანალიზი და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა-დასაბუთება. **გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;**
- საქმიანობის განხორციელების ტერიტორიის აღწერა-დახასიათება. მათ შორის: ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ადგილების დახასიათება, საქმიანობის განხორციელების ადგილის საკადასტრო კოდ(ებ)ისა და GPS კოორდინატების მითითებით, ჰიდროელექტროსადგურის ყველა შემადგენელი ობიექტის Shp ფაილები;
- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურის განთავსების (ზღვის დონიდან) ნიშნულების შესახებ (მათ შორის სათავე და ძალური კვანძის საძირკვლებისა და თხემების ნიშნულები);
- ჰიდროელექტროსადგურის ერთიანი გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ყველა ინფრასტრუქტურული ობიექტი და საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ძირითადი ინფრასტრუქტურების დაშორება მოსახლეობიდან, კონკრეტული მანძილების მითითებით;
- ჰიდროელექტროსადგურის ფუნქციონირების ტექნოლოგიური სქემის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა, ჰიდროელექტროსადგურის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრებისა და მახასიათებლების ცხრილი/პროექტის განმარტებითი ბარათი ჰესის შემადგენელი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის აღწერით და სქემატური ნახაზებით, ჰიდროელექტროსადგურის ჯამური სიმძლავრისა და გამომუშავებული ელექტროენერჯის შესახებ ინფორმაციის მითითებით;
- სათავე კვანძის სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, სამშენებლო ეტაპების, მშენებლობის მეთოდის, დროისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების მითითებით, ასევე წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია სათავე კვანძის მშენებლობის ეტაპზე, მდინარის ბუნებრივი ჩამონადენის არიდების სამუშაოების, მათ შორის აღნიშნული მიზნით მოსაწყობი ინფრასტრუქტურის (დროებითი სადერივაციო არხი, დროებითი დამბა და სხვ) შესახებ;

- ინფორმაცია სათავე კვანძის საანგარიშო დატვირთვის შესახებ, მათ შორის სეისმური და ჰიდროავლიკური დატვირთვის პარამეტრების მითითებით;
- სათავე კვანძზე კატასტროფულ სიტუაციებში მომატებული წყლის მართვის საკითხები (მათ შორის ინფორმაცია ნამატი წყლის ენერჯის ჩამქრობი ჭის მოწყობის საჭიროების შესახებ, შესაბამისი დასაბუთებით);
- ინფორმაცია სათავე კვანძზე შეკავებული წყლის მოცულობის და შეტბორილი ადგილების ფართობის შესახებ ნორმალური, მაქსიმალური და კატასტროფული შეტბორვის ნიშნულებისა და ფართობების მითითებით. ნორმალური, მაქსიმალური და კატასტროფული შეტბორვის უბნის კონტურები ასახული უნდა იქნეს shp ფაილებში;
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა დასაბუთდეს შერჩეული ტიპის თევზსავალის უპირატესობა სხვა სახის თევზსავალთან შედარებით. ასევე განხილულ იქნეს თევზამრიდის მოწყობის საკითხი. ანგარიში უნდა მოიცავდეს თევზსავალი და თევზამრიდი ნაგებობების დეტალურ აღწერას, სამშენებლო ნახაზებს, მისი ფუნქციონირებისა და ეფექტურობის შესახებ ინფორმაციას, მათ შორის თევზსავალის ზედა და ქვედა ნიშნულებს, პარამეტრებს, ჰიდროავლიკური გაანგარიშების შედეგებს (იმისათვის, რომ შესაძლებელი იყოს იქთიოფაუნაზე ზეგავლენის პროგნოზირება), აუზებს შორის სხვაობებს; თევზსავალ ნაგებობაში ბუნებრივ პირობებთან მიახლოებული გარემოს შექმნის შესახებ ინფორმაციას;
- დეტალური ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის სადერივაციო-სადაწნეო სისტემის შესახებ, მათ შორის: მილსადენის ტიპისა და პარამეტრების შესახებ. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია მილსადენის განთავსების პირობების შესახებ;
- ინფორმაცია გარემოს სხვადასხვა ფაქტორების ზეგავლენისგან სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენის დაცვის ღონისძიებებისა და შემოთავაზებული დამცავი ღონისძიებების ეფექტურობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენით მდინარის, შენაკადებისა და ხეობის გადაკვეთის შესახებ (არსებობის შემთხვევაში), შესაბამისი საპროექტო გადაწყვეტების მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია ჰესის შენობის/ძალური კვანძის შესახებ, ძალური კვანძის შემადგენლობაში შემავალი ელემენტების დახასიათებით. მათ შორის: ჰიდროტურბინების დეტალური აღწერა, თითოეული ტურბინის სიმძლავრის მითითებით (ამასთან, ნამუშევარ წყალში ზეთების შერევის რისკების შესახებ ინფორმაცია), ასევე ჰესის შენობაში ავარიული ზეთშემკრები სისტემის მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია ჰესის შენობიდან გამონამუშევარი წყლის მდინარეში ჩაშვების შესახებ, გამყვანი არხის პარამეტრების მითითებით;
- ინფორმაცია საპროექტო ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯის შეკრებისა და საერთო ქსელში ჩართვის შესახებ, მათ შორის: ინფორმაცია ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯის გენერირების შესახებ;
- ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის საპროექტო ინფრასტრუქტურის მოწყობის ფარგლებში ფიზიკური/ეკონომიკური განსახლების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში);

- დეტალური ინფორმაცია ძალური კვანძის უბანზე წყლის მაქსიმალური ხარჯების გავლისას დამყარებული დონეებისა და კალაპოტის გარეცხვის სავარაუდო სიღრმის, ასევე ტერიტორიის დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობის საჭიროების შესახებ - ნაგებობის ტიპის პარამეტრებისა და ეფექტურობის მითითებით. გზშ-ის ანგარიშში მითითებული უნდა იქნეს ნაპირსამაგრი ნაგებობების ტიპი, ტექნიკური პარამეტრები და ადგილმდებარეობები (GPS კოორდინატები და shp ფაილები), ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია ნაპირსამაგრი ნაგებობის მოწყობით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- ბეტონის კვანძის შესახებ ინფორმაცია (მოწყობის შემთხვევაში) წარმადობის და ფიზიკური მახასიათებლების მითითებით. **ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის სტაციონარული წყაროების არსებობის შემთხვევაში, გზშ-ის ანგარიშს უნდა ახლდეს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის (ზდგ) ნორმების პროექტი;**
- ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე წყალმომარაგების და ჩამდინარე წყლების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის, ზედაპირული წყლის ობიექტიდან წყალაღების (აღებული წყლის რაოდენობის, თვეების მიხედვით და წყალაღების წერტილის GPS კოორდინატების მითითებით) და ჭაბურღილიდან წყლის მოპოვების (არსებობის შემთხვევაში) შესახებ ინფორმაცია, ჭაბურღილის გამოყენების შესაბამისი ლიცენზიის მითითებით;
- ინფორმაცია მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე წყლების მართვის შესახებ;
- ინფორმაცია საპროექტო წყლის გამწმენდი ნაგებობის მოწყობის შესაძლებლობისა და საჭიროების შესახებ, გამწმენდი ნაგებობებიდან ჩამდინარე წყლების ჩაშვების წერტილის GPS კოორდინატები. გამწმენდი ნაგებობის მოწყობის შემთხვევაში, გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია ნაგებობის ტიპის, განთავსების ადგილის, პარამეტრებისა და გამწმენდის ეფექტურობის შესახებ, ასევე გამწმენდ ნაგებობებში წარმოქმნილი ლამის რაოდენობისა და შემდგომი მართვის ღონისძიებების შესახებ. **ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩამდინარე წყლების ჩაშვების შემთხვევაში, გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული - ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების (ზდჩ) პროექტი;**
- ინფორმაცია ბეტონის კვანძიდან და ემისიების გამომწვევი სხვა წყაროებისგან (არსებობის შემთხვევაში) მოსალოდნელი ზემოქმედების შემცირებისთვის გათვალისწინებული აირგამწმენდი სისტემის შესახებ. აირგამწმენდების ტიპის, პარამეტრების, წარმადობის, ტექნოლოგიური სქემისა და გამწმენდის ეფექტურობის შესახებ ინფორმაციის მითითებით, ასევე ინფორმაცია აირმტვერდაჭერში დაჭერილი მტვრის მართვის საკითხების შესახებ;
- პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი ავარიული სიტუაციების შესახებ ინფორმაცია, მართვის ღონისძიებების მითითებით;

- ინფორმაცია საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს პირვანდელ მდგომარეობამდე აღდგენის შესახებ;
- ინფორმაცია გზმ-ის ფარგლებში ჩატარებული საბაზისო/სადიებო კვლევებისა და გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის გამოყენებული მეთოდების შესახებ;
- გზმ-ის ეტაპზე, დოკუმენტის მომზადებისას გამოყენებული ნებისმიერი ლიტერატურის შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილი უნდა იქნეს შესაბამის ქვეთავში (მაგ. ბიბლიოგრაფია, გამოყენებული ლიტერატურა), სადაც მითითებული იქნება ინფორმაციის გავრცელების წყარო, ელ. ბმული ან/და წიგნის/ნაშრომის/სტატიის ავტორის, გამოცემის წელის, წიგნის/სტატიის დასახელებისა და გამოყენებული გვერდების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ფარგლებში დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა (მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებზე), დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილის მითითებით, ასევე ინფორმაცია პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ;
- ინფორმაცია პროექტთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირებისა და პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი სოციალური პაკეტების შესახებ, ასევე ინფორმაცია საჯარო განხილვაზე გამოთქმული მოსაზრებების/შენიშვნების გათვალისწინების შესახებ;
- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს „ცხოველთა გადამდები დაავადებების საწინააღმდეგო პროფილაქტიკურ-საკარანტინო ღონისძიებათა განხორციელების წესების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 14 ივლისის №348 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე - „საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 09 ივნისის N274 დადგენილებით დამტკიცებული „ცხოველების ჯილეხთან ბრძოლის პროფილაქტიკური საკარანტინო წესით“ განსაზღვრული მოთხოვნების დაცვის შესახებ ინფორმაცია.

4.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- დეტალური ინფორმაცია სამშენებლო სამუშაოების შესახებ, შესაბამისი გეგმა-გრაფიკის და ვადების მითითებით;
- ინფორმაცია მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკისა და რაოდენობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის სამუშაოების/გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი ფუჭი ქანების რაოდენობა და მართვის საკითხები. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს, ფუჭი ქანების/გრუნტის განთავსების მუდმივი/დროებითი ადგილების (სანაყაროები) შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაციით (სანაყაროს ფართობისა და GPS კოორდინატების (shp ფაილებთან ერთად) მითითებით). დასაბუთებული უნდა იყოს სანაყარო(ებ)ის განთავსებისთვის შერჩეული ადგილ(ებ)ის გარემოსდაცვითი, სოციალური და ტექნიკური უპირატესობები;

- ინფორმაცია ობიექტების მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტ(ებ)ის (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ;
ინფორმაცია საპროექტო გზების შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით (შესაბამისი სქემატური ნახაზებითა და shp ფაილებით). ამასთან, მოცემული უნდა იყოს აღნიშნული გზების მოწყობასთან დაკავშირებული გარემოზე ზემოქმედების საკითხები და შესაბამისი პრევენციული, საკომპენსაციო/შემარბილებელი ღონისძიებები.
- ინფორმაცია მისასვლელი გზების მოწყობის შესახებ, საპროექტო გზების შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით (შესაბამისი სქემატური ნახაზებითა და shp ფაილებით). ამასთან, მოცემული და დასაბუთებული უნდა იყოს აღნიშნული გზების მოწყობასთან დაკავშირებული ზემოქმედების საკითხები გარემოს კომპონენტებზე და შესაბამისი პრევენციული, საკომპენსაციო/შემარბილებელი ღონისძიებები.

4.2 ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის განთავსების შესახებ, მათ შორის:

- დეტალური ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ისა და სამშენებლო მოედნების შესახებ. წარმოდგენილი უნდა იყოს ასევე სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის და მოედნების დაზუსტებული ლოკაციები (shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით) და შერჩეული ტერიტორიის აღწერა, ამასთან დასაბუთებული უნდა იყოს ბანაკ(ებ)ის და მოედნების განთავსებისთვის შერჩეული ლოკაციის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები;
- სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის გენ-გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
- ინფორმაცია ბანაკ(ებ)ის ფართობის, ასევე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის მომსახურებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის ბანაკ(ებ)ის ტერიტორიაზე განთავსების შესახებ;
- ინფორმაცია მშენებლობის დროს სამშენებლო ბანაკების და მოედნების ელექტროენერგიით მომარაგების შესახებ. იმ შემთხვევაში, თუ სამშენებლო ბანაკებზე ელექტროენერგიის მიწოდებისთვის დაგეგმილია ეგხ-ის გაყვანა, წარმოდგენილი უნდა იქნეს ეგხ-ის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (ტიპი, პარამეტრები, სქემატური ნახაზები, shp ფაილები, გარემოს კომპონენტებზე ზემოქმედება და ა.შ.);
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ზე და მოედნებზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპის, ტევადობისა და განთავსების პირობების შესახებ

4.3. გზშ-ის ეტაპზე ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ინფორმაცია მდ. დევაშის და მისი შენაკადების ჰიდროლოგიური მახასიათებლების შესახებ, მათ შორის: მდ. დევაშისა და მისი შენაკადების საშუალო წლიური ხარჯების, ჩამონადენის შიდაწლიური განაწილების შესახებ;

- ინფორმაცია მდ. დევაშის აბსოლუტური მინიმალური და მაქსიმალური ხარჯების შესახებ;
- ინფორმაცია მდ. დევაშის მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- ინფორმაცია მდინარის სიგრძისა და სიგანის (როგორც საერთო, ისე საპროექტო კვეთში არსებული მონაკვეთი) შესახებ;
- ინფორმაცია საპროექტო არეალში, როგორც დამბის ზედა, ასევე მის ქვედა ბიეფში, მდ. დევაშის შენაკადების შესახებ, მანძილებისა და აღნიშნული შენაკადების მიერ გატარებული ხარჯის მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია ჰიდროელექტროსადგურის მიერ ასაღები წყლის რაოდენობებზე 10%, 50% და 90%-იანი უზრუნველყოფისთვის;
- ინფორმაცია წყალდიდობის რისკების შესახებ, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- ინფორმაცია სათავე კვანძის ქვედა ბიეფში გასაშვები სავალდებულო ეკოლოგიური (სანიტარული) ხარჯის შესახებ (ეკოლოგიური ხარჯის გამოთვლისა და რაოდენობის მითითებით). ამასთან მოცემული უნდა იყოს ეკოლოგიური ხარჯის მნიშვნელობად მიღებული საშუალო მრავალწლიური ხარჯის 10%-ის დასაბუთება/განმარტება (რამდენად უზრუნველყოფს განსაზღვრული ეკოლოგიური ხარჯი მდინარის ბუნებრივი და ეკოლოგიური გარემოს შენარჩუნებას, მათ შორის წყალზე დამოკიდებული ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების შენარჩუნებას) და საჭიროების შემთხვევაში ეკოლოგიური ხარჯის გაზრდის შესახებ ინფორმაცია;
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს ინფორმაცია - საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურის ზედა და ქვედა ბიეფებში წყლის დონის მზომების (ჰიდროლოგიური საგუშაგოს) დაყენების, წყლის ხარჯების დადგენილი სიხშირით გაზომვის, დონეებსა და ხარჯებს შორის დამოკიდებულების მრუდების აგების, ამასთან ყოველდღიური დონეების და ხარჯების შესახებ ინფორმაციის სააგენტოში წარმოდგენის შესაძლებლობის შესახებ;
- ინფორმაცია პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მდინარის მონაკვეთზე წყალმოსარგებლების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში აღნიშნული ფაქტი გათვალისწინებული უნდა იქნეს სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯების გაანგარიშებაში);
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს მდ. დევაშის დონეებისა და ხარჯებს შორის დამოკიდებულების მრუდები სათავე და ძალური კვანძის ნაგებობების განთავსების ადგილებში;

4.4. გზშ-ის ანგარიშის გეოლოგიური ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:
 - რელიეფი (გეომორფოლოგია);
 - გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
 - სეისმური პირობები;

- ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერასაც);
- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება, მათ შორის:**
 - ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;
 - საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
 - ფუჭი ქანების განთავსების ადგილების (სანაყაროები) და სამშენებლო ბანაკის მოწყობისათვის საჭირო შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაციის წარმოდგენა განსახილველად;
 - გეოლოგიურ და ჰიდროგეოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
 - **გზმ-ს ანგარიშში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს მდ. დევაშის და მისი შენაკადების ღვარცოფულ ბუნებაზე და მათი საშიშროების შეფასებაზე ჰესის ინფრასტრუქტურული ობიექტების მიმართ.**

4.5. გზმ-ის ანგარიშის ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას:

- ჰიდროელექტროსადგურისა და მისი მშენებლობისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად დაგეგმილი მოსაჭრელი ხე-მცენარეების ზუსტ მონაცემებს, სახეობების მიხედვით რაოდენობისა და მოცულობის მითითებით;
- სკოპინგის ანგარიშში ბიომრავალფეროვნების კუთხით მოიცავს მოძველებულ ინფორმაციას, რომელიც ძირითადად ეყრდნობა ლიტერატურულ წყაროებს და საპროექტო ტერიტორიასთან ახლოს ჩატარებულ ძველ კვლევებს, საჭიროა გზმ-ს ანგარიშში აისახოს ინფორმაცია სრულფასოვან კვლევებზე დაყრდნობით მომზადებულ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ მცენარეებზე, ცხოველებზე, (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე) და ჰაბიტატებზე, ასევე მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით: წყლის სიმღვრივის მატება მოსალოდნელია იმ უბნებზე, სადაც სამუშაოების წარმოება მოხდება მდინარის კალაპოტში ან მის მახლობლად. აღნიშნულის გათვალისწინებით, გზმ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ იქთიოფაუნაზე, მასზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ასევე, წარმოდგენილ იქნეს ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები სკოპინგის ანგარიშში მითითებული ფოტოხაფანგის საშუალებით მიღებული შედეგები. ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგებზე დაყრდნობით, განახლდეს

ბიომრავალფეროვნების შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგის გეგმა, სადაც, აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე, ასევე შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი;

- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის და სხვა დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოწყობისას ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ, ასევე აუცილებელია დაზუსტდეს მათი მდებარეობა;
- გზშ-ის ანგარიშში გათვალისწინებული უნდა იყოს ჰიდროელექტროსადგურის გაწმენდის, ფსკერდაღრმავების და სხვა მსგავსი სამუშაოების საჭიროება და განსახორციელებელი საქმიანობის დეტალური აღწერა, ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედებისა და ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების კუთხით;
- „გარემოსდაცვითი მართვის გეგმაში“ საპროექტო ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის დაზუსტებული უნდა იქნეს იქთიოფაუნაზე მოსალოდნელ ზემოქმედებაზე პასუხისმგებელი ორგანო;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს მშენებლობის ეტაპზე სეზონური იქთიოლოგიური კვლევის შედეგები და შესაბამის ანგარიში. კვლევებისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს იქთიოფაუნის რაოდენობრივი მაჩვენებლების შეფასებას/ანალიზს, რათა შემდგომში სრულყოფილად განისაზღვროს ჰესის ნეგატიური ზეგავლენის დონე; ასევე, გათვალისწინებული უნდა იყოს, რომ ექსპლუატაციის პროცესში ოპერირების დაწყებიდან პირველი 5 წლის განმავლობაში უზრუნველყოფილ უნდა იქნას იქთიოფაუნის სახეობების მონიტორინგი მათი რაოდენობრივი მაჩვენებლების შეფასება/ანალიზით;
- მიუხედავად იმისა, რომ იგეგმება სათავე ნაგებობისთვის მცირე სიმაღლის დამბისა და ხელსაყრელი (საფეხურებიანი) თევზსავალის მოწყობა, ასევე გასათვალისწინებელია თევზამრედი ნაგებობის მშენებლობა, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს იქთიოფაუნაზე ჰესის უარყოფით ზემოქმედებას;
- გზშ-ის ანგარიშში ფონური მდგომარეობის ანალიზის ბიომრავალფეროვნების ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს საპროექტო არეალში მოხვედრილი ჰაბიტატების მიმოხილვა (EUNIS-ის ჰაბიტატების კლასიფიკაციის შესაბამისად), რომლებზეც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს დაგეგმილმა საქმიანობამ. შედარებითი ანალიზის მიზნით, იქთიოლოგიური მონიტორინგისათვის, ასევე უნდა განისაზღვროს ზემოქმედების არეალს მიღმა არსებული საკონტროლო უბნები. ამასთან, გზშ-ს ანგარიშში ერთ-ერთი საკომპენსაციო ღონისძიებად წარმოდგენილი უნდა იყოს მდინარის დათევზიანება.

5. ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ობიექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, მათ შორის ემისიები სამშენებლო

ტექნიკისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტის მუშაობისას, გაბნევის ანგარიშის მითითებით. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი/პრევენციული ღონისძიებები და მონიტორინგის საკითხები;

- ჰესის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე და გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით. ინფორმაცია მოსახსნელი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცულობისა და მისი განთავსების პირობების, ასევე ადგილების შესახებ (მდებარეობის მითითებით - GPS კოორდინატები, Shp ფაილები);;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, მათ შორის წარმოდგენილი უნდა იქნეს ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკების შეფასება. მდინარის კალაპოტში წყლის ხარჯის შემცირებითა და ჰიდროლოგიური რეჟიმის დარღვევით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ჰიდროლოგიურ, ჰიდრომორფოლოგიურ და კალაპოტურ პროცესებზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ნატანის მოძრაობაზე, მოსალოდნელი შედეგების ანალიზი და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ლანდშაფტის ვიზუალური ცვლილებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შემარბილებელი ღონისძიებები. მათ შორის: შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის „ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერი-ლენტეხი-ლასდილის (შ-15)“ საავტომობილო გზიდან ჰესის ინფრასტრუქტურის ხილვადობის შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება კლიმატურ პირობებზე, რეგიონში არსებული/საპროექტო ანალოგიური ტიპის ობიექტების გათვალისწინებით;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე (მათ შორის ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მიწის ნაკვეთების, კერძო საკუთრებების შესახებ), ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე. ამასთან, განისაზღვროს ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის ფარგლებში სატრანსპორტო გადაზიდვებით/სამშენებლო ტრანსპორტის გადაადგილებით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების, მათ შორის სატრანსპორტო ნაკადებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების დეტალური შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები (მათ შორის ტურისტულად აქტიურ სეზონზე სატრანსპორტო ოპერაციების შეზღუდვის შესაძლებლობის საკითხები). ზემოაღნიშნული ფაქტორებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასებისას

გათვალისწინებული უნდა იქნეს საკვლევ რეგიონში დაგეგმილი, მათ შორის ანალოგიური ობიექტები;

- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობების, რაოდენობის, სახიფათოობის მახასიათებლების შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები, ნარჩენების წარმოქმნითა და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგებისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
- საპროექტო ობიექტის მშენებლობითა და ექსპლუატაციით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების დეტალური შეფასება გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს ბიოლოგიურ და წყლის გარემოზე), არსებული ან/და საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურების გათვალისწინებით, შემარბილებელი და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების მითითებით;
- დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებით გამოწვეული გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკების მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით. ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა. მათ შორის, ყურადღება გამახვილდეს ჰიდროდინამიკურ ავარიაზე რეაგირების საკითხებზე;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის **შემუშავებული, შემარბილებელი ღონისძიებების შემაჯამებელი გეგმა-გრაფიკი;**
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა (შესაბამისი საკონტროლო წერტილების მონიტორინგის სიხშირის, მეთოდის და ა.შ მითითებით);
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები, რეკომენდაციები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- შესაძლო პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით.

7. საკითხები/შენიშვნები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:

- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shp ფაილი WGS_1984_37N/38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება: ინფრასტრუქტურული ობიექტები (სათავე ნაგებობა, სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენი, ჰესის შენობა, სამშენებლო ბანაკები, მისასვლელი გზები, სანაყაროები);
- სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ცნობით წარმოდგენილი მთლიანი 34873 კვ.მ ფართობიდან (პოლიგონური Shp-ფაილი) „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს No 299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის საზღვრების მიხედვით, 2916 კვ.მ მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეში. კერძოდ, ლენტეხის სატყეო უბნის ლენტეხის სატყეოში, კვარტალი NN83; 86 ხოლო წარმოდგენილი ხაზობრივი ნაგებობების მთლიანი სიგრძეა: 10453 გრმ. მეტრი, საიდანაც სახელმწიფო ტყეშია 8510 გრმ. მეტრი რომელიც ზედდება ლენტეხის სატყეო უბნის NN65;67;83;84;85; 86 კვარტლებზე. სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე „ტყითსარგებლობის წესის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 18 მაისის N221 დადგენილებით (თავი VII-XIV) განსაზღვრული საქმიანობა ან მისი განკარგვა საჭიროებს შეთანხმებას სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სპეციალური ტყით სარგებლობის უფლების მოპოვებისათვის საპროექტო დერეფანში ჩატარდება მცენარეული საფარის დეტალური კვლევა (ტყის ტაქსაცია). განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობის უფლების მოპოვების მიზნით, **საქმიანობის განმახორციელებელმა (კანონმდებლობის შესაბამისად) გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაურთოს განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობისთვის საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დოკუმენტები;**
- სსიპ მინერალური რესურსების ეროვნული სააგენტოს ცნობით, საპროექტო ტერიტორია კვეთს 2021 წელს 3 წლის ვადით, შპს „ადინადი“-ზე გაცემული სასარგებლო წიაღისეულის (ლოდნარი) N122 ლიცენზიის კონტურს. „წიაღის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, „აკრძალულია წიაღის ფონდის მიწების საკუთრების უფლებით, იჯარით ან სხვა ფორმით გაცემა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთან - მინერალური რესურსების ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმების გარეშე, ხოლო ლიცენზირებული ობიექტის შემთხვევაში - აგრეთვე ლიცენზიის მფლობელთან შეთანხმების გარეშე“.
- გარემოზე ზემოქმედების სრულფასოვანი/სრულყოფილი შეფასებისათვის და ეფექტური შემარბილებელი, პრევენციული, საკომპენსაციო ღონისძიებების დასახვა-განხორციელების მიზნით მიზანშეწონილია - „დევაში ჰესის“ მიერ

გამომუშავებული ენერჯის საერთო ქსელთან მიერთების (35 კვ ეგხ-ის) პროექტი წარმოდგენილ იქნეს „დევაში ჰესის“ პროექტთან ერთად, ერთიანი გზშ-ის ანგარიშის სახით, როგორც პროექტის ერთ-ერთი შემადგენელი კომპონენტი. აღნიშნული სახით გზშ-ის ანგარიშის წარმოდგენის შემთხვევაში, მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია: საერთო ქსელთან მიერთებისათვის განკუთვნილი საპროექტო ეგხ-ის ძირითადი პარამეტრების, ფიზიკური მახასიათებლების, ტექნიკური გადაწყვეტების (მაბვა, გაბარიტები, ეგხ-ის ტიპი, სიგრძე და სხვ), ასევე მისი გაყვანით გამოწვეული გარემოზე ზემოქმედების საკითხების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია; ინფორმაცია ეგხ-ის ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ; ამასთან, მოცემული უნდა იყოს კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, რეგიონში არსებული ან/და დაგეგმილი ელექტროგადამცემი ხაზების გათვალისწინებით. **ზემოაღნიშნულის განუხორციელებლობის შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნეს სათანადო დასაბუთება;**

- გზშ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იქნეს პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება ტურიზმის სექტორზე და რეგიონის ტურისტულ განვითარებაზე;
- საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერი-ლენტეხი-ლასდილის (შ-15) საავტომობილო გზის სიახლოვეს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებასთან დაკავშირებით საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის პოზიცია და საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
- გზშ-ის ანგარიშში „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის თანახმად, კლიმატის ცვლილების არსებულ და სამომავლო სცენარებზე დაყრდნობით, შეფასებული უნდა იყოს კლიმატის ცვლილებით განპირობებული საქმიანობის მოწყვლადობა;
- **სკოპინგის ანგარიშში, ჰიდროლოგიური კვლევის ნაწილში დაშვებულია შემდეგი სახის ტექნიკური შეცდომები:**
 - ჰიდროლოგიურ ნაწილში წარმოდგენილი ნახაზები არ იკითხება და საჭიროებს დაზუსტებას;
 - მდინარე დევაშის საპროექტო გასწორის ანალოგად მდ. ცხენისწყლის (3/ს - სოფ. ლუჯი) შერჩევა არაადამაჯერებელია. აღნიშნულ კვეთებში შესაბამის მდინარეთა წყალშემკრები აუზების ფართობებს შორის მნიშვნელოვანი (54 და 506 კმ²) განსხვავებაა. გარდა ამისა, მდინარეთა ხეობებს მკვეთრად განსხვავებული ექსპოზიცია აქვთ ჰაერის მასების გაბატონებული მიმართულების მიმართ - მდ. ცხენისწყალი იწყება კავკასიონის, ხოლო მდ. დევაში - ეგრისის ქედიდან. აქედან გამომდინარე, შერჩეულ კვეთებში, დიდი ალბათობით, მდინარეული ჩამონადენის ფორმირებისა და განაწილების განსხვავებული პირობებია მოსალოდნელი;

- მდ. ცხენისწყალის აუზის ჩამონადენის, საშუალო აწონილ სიმაღლეზე დამოკიდებულების მრუდის (სურ. 2.1.4.7.2) საიმედოობის მაჩვენებელი არ არის მოყვანილი;
- გზმ-ის ანგარიშში კლიმატური პირობების აღწერისას მითითებული უნდა იქნეს გამოყენებული ინფორმაციის წყაროები და მონაცემთა დაკვირვების პერიოდი, მიზანშეწონილია სამშენებლო-კლიმატური პარამეტრების გათვალისწინება მოქმედ კანონმდებლობასთან შესაბამისად (საქართველოს ტერიტორიაზე სამშენებლო სფეროს მარეგულირებელი ტექნიკური რეგლამენტი „სამშენებლო კლიმატოლოგია“);

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული თითოეული საკითხის გათვალისწინების შესახებ, ერთიანი ცხრილის სახით.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, ლენტეხის მუნიციპალიტეტში, შპს „იუნაითიდ ფაუერ ენერჯის“ მდინარე დევაშზე 5,45 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის („დევაში ჰესის“) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით. გზმ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით.